

Kállay politikája a zsidókérdésben

Első hivatali évében Kállay álláspontja a zsidókérdésben jobbra ugyanolyan kétértelmű volt, mint egész politikája. A zsidókérdés fizikai „megoldását” határozottan ellenezte, de politikailag nem volt ellenére – legalábbis 1942-ben nem –, ha „humánus” megoldásokat tartalmazó javaslatokat dolgoztak ki, a zsidók kitelepítésére vonatkozó előterjesztéseket is beleértve.

Kállay visszaemlékezéseiben azt állítja, hogy miniszterelnökként csakis azért vetemedett zsidóellenes megnyilatkozásokra, mert le akarta csitítani a szélsőjobboldalt az országban, és kedvében kívánt járnai saját kormánypártja jobbszárnyának. Mint mondotta, miniszterelnöksége idején a zsidók ellen csak azért fogantatosított bizonyos intézkedéseket, mert ezzel a nemzet érdekeit mozdította elő, maguk a zsidók is belátták és elfogadták, hogy erre szükség van. Azzal érvelt, hogy amíg az ország független, addig a zsidók élete nem forog veszélyben. A korlátozó intézkedések, amelyeket ellenük hoztak, nem lépték túl a gazdaság területét, tehát a háború után érvényteleníthetők, addig viszont alkalmasak arra, hogy levezessék a tömegindulatokat, és hogy bizonyos anyagi áldozatok árán megmentsék a zsidók életét. Kállay, akárcsak tisztességes belügyminisztere, Keresztes-Fischer, úgy gondolta, hogy ezek a rendelkezések olyan „engedmények, amelyek révén az ország túlélheti a háborút anélkül, hogy függetlenségét és erkölcsi integritását kellene feláldoznia”¹¹.

Első nyilvános nyilatkozatát Kállay 1942. március 12-én tette a zsidókérdésben, amikor a kormánypárt gyűlésén nagy beszédben körvonalazta követendő politikáját. A szóban forgó témában a következőket mondotta:

A zsidókérdést a magam részéről egyszerűen szociális problémának tekintem, napjaink legégetőbb szociális problémájának. Természetesen van bizonyos faji vonatkozása, sok gazdasági vetülete és más összefüggései, viszont jómagam ezt az egész komplexumot *sine ira et studio* a társadalmi igazság vagy társadalmi igazságtalanság medrében kívánom tartani és kezelni.

A zsidók egyénileg és mint közösség gyakran aszociálisak. Ha bármely országban megvonjuk a mérleget, azt találjuk, hogy végeredményben kártékonnyak. Vegyük Magyarországot. Gyakorta halljuk, hogy bár a zsidók tevékenysége többnyire káros Magyarország szemszögéből, de mégis hajt hasznot is. Vitathatatlan tény, hogy jórészt nekik köszönhető a kereskedelem és az ipar gyors kiépülése. Abban is bizonyos vagyok viszont, hogy ugyanezt mi is meg tudtuk volna csinálni, nélkülük is. Talán nem olyan gyorsan, de ez nem is lett volna baj, mert erre a időre nem volt igazán szükség, és nagy árat fizettünk érte. Másrészt, talán soha ki nem heverjük azt a kárt, amit egyéb vonatkozásban az 1918-as forradalom idején okoztak Magyarországnak. A probléma tehát a következőképpen áll: jóvá kell tenni mindazt a társadalmi igazságtalan-